Raport i rekomendacje dla pracowników naukowych w Polsce

w kontekście zaufania do sztucznej inteligencji

Postawy pracowników naukowych wobec AI

Wyniki projektu „Analiza zaufania do sztucznej inteligencji w kontekście psychospołecznych postaw w obszarze nauki i biznesu w Polsce”, finansowanego ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w latach 2025–2027

Listopad 2026 · zaufanie.ai

01 Pracownicy naukowi wobec AI: intensywne korzystanie, umiarkowane zaufanie

Szczególnie interesujące jest ustalenie, że intensywne korzystanie z AI nie oznacza automatycznie wysokiego poziomu zaufania do tej technologii: wśród pracowników naukowych z AI korzystało 95,1% badanych, a 69,8% używało jej co najmniej kilka razy w tygodniu, podczas gdy poziom deklarowanego zaufania pozostawał umiarkowany.

W raporcie pokazujemy deklarowany poziom zaufania do AI, postrzegane korzyści i obawy, różnice między grupami oraz wzorce postaw wśród użytkowników AI.

Na tle równolegle badanego środowiska biznesu naukowcy częściej korzystali z AI, ale deklarowali niższe zaufanie (3,96 wobec 4,37 w skali 1–7) przy podobnej ocenie korzyści. Obie części badania opierały się na różnie dobranych próbach, dlatego porównanie ma charakter orientacyjny.

dr hab. Monika Różycka

kierownik projektu

Głosy ekspertów

„AI może wspierać, ale nie zastępować wykładowcę. Należy spodziewać się, że sztuczna inteligencja będzie coraz silniej obecna w nauce, dydaktyce oraz codziennej pracy kadry akademickiej”.

dr hab. prof. US Katarzyna Kozioł-Nadolna · **Uniwersytet Szczeciński**

„Środowisko akademickie stoi dziś przed wyzwaniem połączenia dynamicznego rozwoju sztucznej inteligencji z zachowaniem najwyższych standardów rzetelności naukowej i etyki badań”.

dr hab. prof. US Katarzyna Szopik-Depczyńska · **Uniwersytet Szczeciński**

„Właśnie zdolność do korzystania z technologii bez rezygnacji z weryfikacji, samodzielności poznawczej i odpowiedzialności za wynik powinna stać się jednym z elementów współczesnego warsztatu badacza”.

dr hab. prof. US Joanna Wiśniewska · **Uniwersytet Szczeciński**

Głosy ekspertów

„Sztuczna inteligencja nie jest już technologią przyszłości. Od kilku lat stanowi główny element zmian społecznych i gospodarczych, które zachodzą na całym świecie”.

dr hab. prof. US Adam Stecyk · **Uniwersytet Szczeciński**

„Sztuczna inteligencja stała się częścią codziennego życia akademickiego. Jej wykorzystanie w środowisku akademickim systematycznie rośnie”.

dr Wojciech Leoński · **Uniwersytet Szczeciński**

„Naukowiec nie może traktować odpowiedzi generowanej przez sztuczną inteligencję jako równoważnej z wiedzą naukową tylko dlatego, że została przedstawiona w sposób przekonujący”.

dr inż. Ireneusz Miciuła · **Uniwersytet Szczeciński**

02 Trzy najważniejsze wnioski

01

Częste korzystanie nie oznacza wysokiego zaufania

Z AI korzystało 95,1% badanych, a średnie zaufanie wyniosło 3,96 w skali 1–7 – blisko środka skali.

02

Więcej dostrzeganych korzyści – wyższe zaufanie; większe obawy – niższe zaufanie

Wyższej ocenie korzyści towarzyszyło wyższe zaufanie, a wyższym obawom – niższe.

03

Dominuje częste korzystanie przy umiarkowanym zaufaniu

Najliczniejsza grupa użytkowników AI (62%) korzysta z AI często, przy umiarkowanym zaufaniu i wysokich obawach.

Badanie mierzy deklaracje respondentów i pokazuje, co ze sobą współwystępuje – nie rozstrzyga o przyczynach.

03 Kogo i jak badaliśmy?

182

badanych pracowników naukowych

173

użytkowników AI (95,1% badanych)

2025/26

badanie od 9 grudnia 2025 r. do 25 lutego 2026 r.

CAWI

ankieta internetowa, dobór metodą kuli śnieżnej

Wyniki mają charakter eksploracyjny: opisują badaną grupę, a nie wszystkich pracowników naukowych w Polsce. Szczegóły zawiera nota metodologiczna na końcu raportu (s. 19).

04 Jak często badani korzystają z AI?

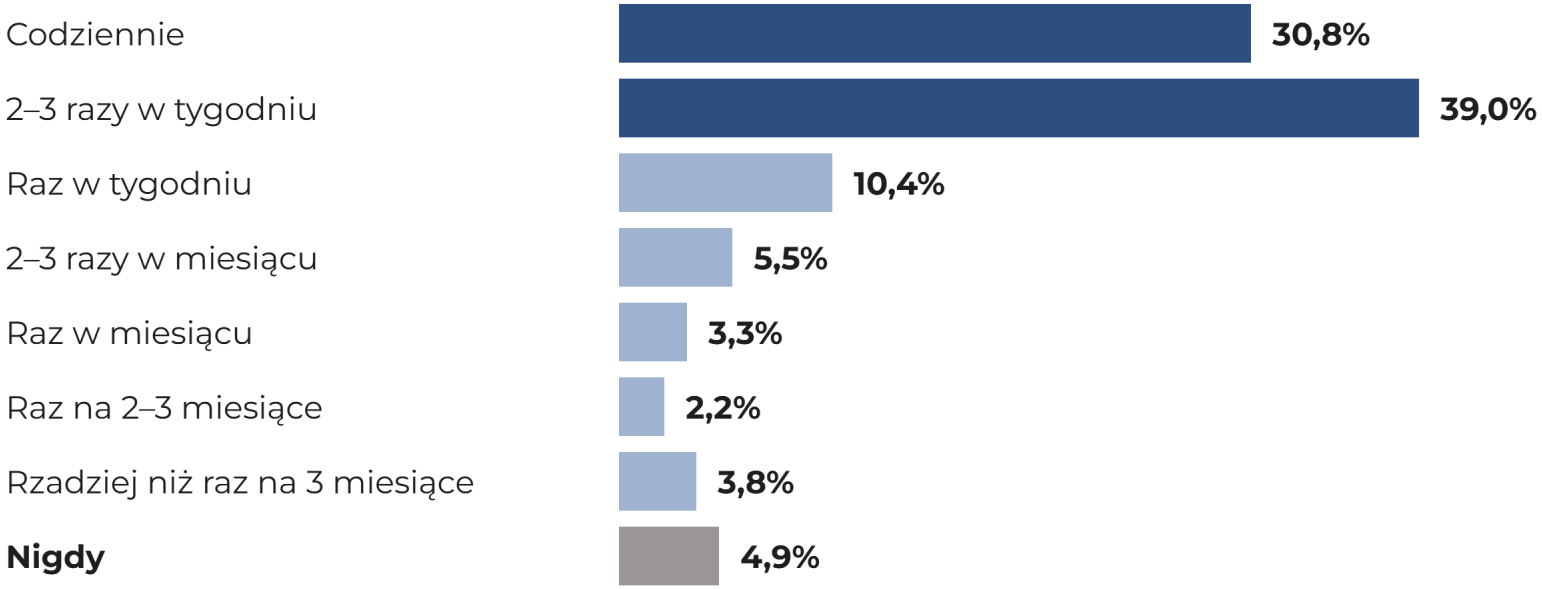
AI jest stałym narzędziem pracy większości badanych.

69,8%

korzysta **codziennie lub 2–3 razy w tygodniu**

4,9%

nigdy nie korzystało z AI w pracy

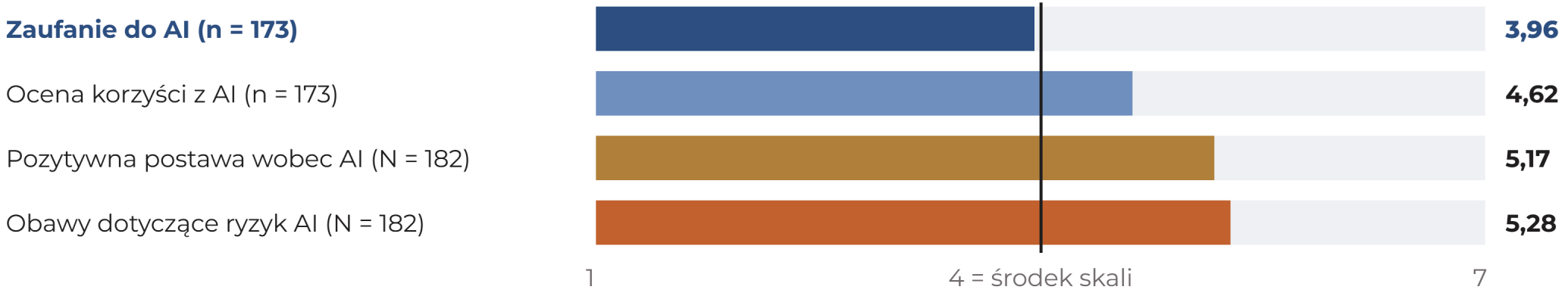
Odsetek wszystkich badanych, N = 182. Ciemne słupki: kilka razy w tygodniu lub częściej; jasne: rzadziej; szary: nigdy.

05 Jak bardzo użytkownicy ufają AI?

3,96

Deklarowane zaufanie jest umiarkowane: średnio 3,96 w skali 1–7, tuż poniżej środka skali. Wartości wskaźnika zaufania mieściły się w przedziale 2,0–6,9.

Wskaźnik łączy 10 pytań, m.in. ogólną deklarację zaufania, ocenę wiarygodności i przewidywalności AI oraz możliwości weryfikacji wyników. Nie mierzy faktycznego polegania na AI.

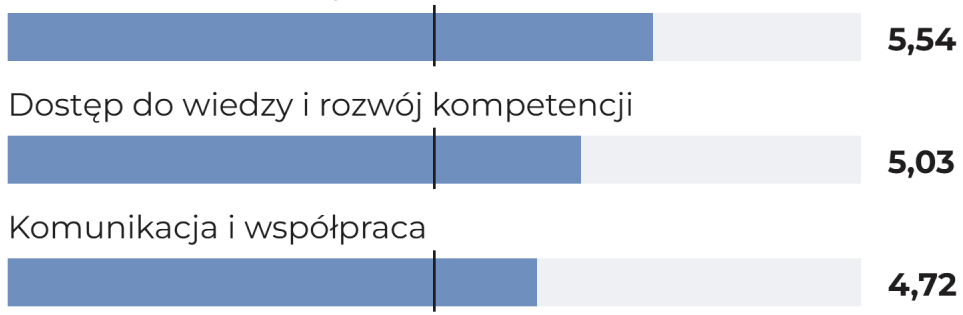

Czym różni się pozytywna postawa wobec AI od zaufania do AI? Pozytywna postawa to ogólne oczekiwania: poprawa jakości życia, usprawnienie pracy lub nauki, pozytywny wpływ AI na ludzkość oraz zamiar korzystania z AI w przyszłości. Wskaźnik zaufania obejmuje m.in. ocenę wiarygodności i przewidywalności narzędzi.

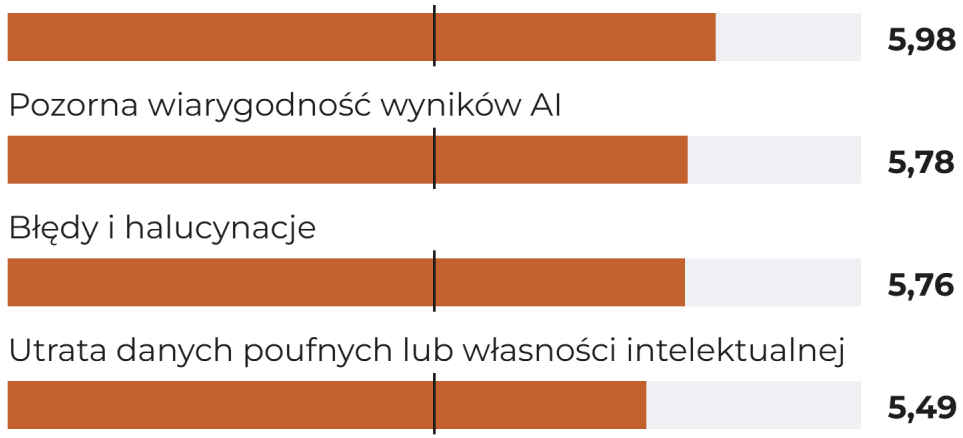
06 Co badani cenią w AI, a czego się obawiają?

Badani dostrzegają korzyści AI, a jednocześnie deklarują liczne obawy związane z jej wykorzystaniem.

Najwyżej oceniane korzyści

Największe obawy

Średnie w skali 1–7; pionowa kreska = środek skali (4). Korzyści oceniali użytkownicy AI (n = 173), obawy – wszyscy badani (N = 182).

07 Co wiąże się z zaufaniem do AI?

Najsilniej z zaufaniem wiązała się ocena korzyści; wyższym obawom towarzyszyło niższe zaufanie.

Współczynnik korelacji Pearsona r (od −1 do 1). Słupek w prawo – im wyższa wartość, tym wyższe zaufanie; w lewo – tym niższe. Użytkownicy AI, n = 173.

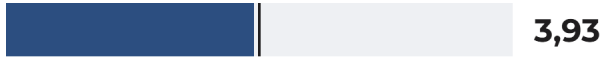
Częstsze korzystanie z AI wiązało się z wyższym deklarowanym zaufaniem. Badanie nie rozstrzyga o kierunku tej zależności ani o jej przyczynach.

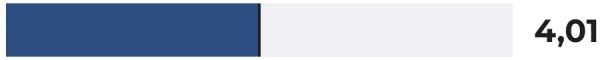
08 Czy postawy różnią się między grupami?

W większości porównań nie stwierdzono istotnych różnic. Wyjątkami były ogólna postawa wobec AI według płci oraz poziom zaufania według miejsca zamieszkania.

Płeć

Zaufanie do AI

Pozytywna postawa wobec AI

Nie stwierdzono istotnych statystycznie różnic między kobietami a mężczyznami w zaufaniu, ocenie korzyści ani obawach. Mężczyźni deklarowali nieco bardziej pozytywną ogólną postawę (mały efekt).

Wiek, stopień naukowy, dyscyplina

Brak istotnych statystycznie różnic w zaufaniu, ocenie korzyści, obawach i ogólnej postawie. Część grup była bardzo mała (np. inżynieria – 7 osób, medycyna – 9), więc nie dowodzi to braku różnic.

Miejsce zamieszkania

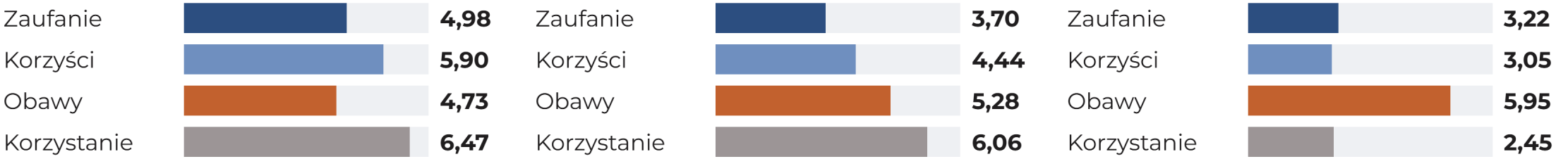
Zaufanie różniło się istotnie ($F(4,168) = 4,92$; $p < 0,001$; $\eta^2 = 0,105$) – najwyższą średnią uzyskali mieszkańcy miast powyżej 500 tys. Podgrupy były nierównoliczne, a przyczyn tej różnicy nie badano.

Średnie w skali 1–7 (kreska = środek skali). Zaufanie: użytkownicy AI (103 kobiety, 70 mężczyzn); postawa: wszyscy badani (108 kobiet, 74 mężczyzn).

09 Jakie profile wyłaniają się wśród użytkowników AI?

Analiza wyodrębniła trzy umowne profile. Podział opisuje wzorce odpowiedzi w tym badaniu; nie ustalano ich trwałości w czasie.

Entuzjaści · 24,9% | **Pragmatycy · 62,4%** | **Sceptycy · 12,7%**

Zaufanie, korzyści i obawy: średnie w skali 1–7; korzystanie: skala 0–7 (wyżej = częściej). Użytkownicy AI, n = 173. Profile wyodrębniono metodą k-średnich na podstawie standaryzowanych wyników zaufania, korzyści, obaw i częstotliwości korzystania. Podział eksploracyjny; nazwy profili są umowne i nadane niezależnie od badania środowiska biznesu.

Jak wspierać różne grupy użytkowników?

Każdy wzorzec odpowiedzi może wymagać innego wsparcia.

Entuzjaści

ok. 25% użytkowników AI

Najwyższe zaufanie i ocena korzyści, najniższe obawy spośród grup, bardzo częste korzystanie z AI.

Co może pomóc

Rola wspierających innych – jeśli zachowują nawyk weryfikacji wyników AI.

Pragmatycy

ok. 62% użytkowników AI

Częste korzystanie przy umiarkowanym zaufaniu i ocenie korzyści oraz wysokich obawach. Dominujący wzorzec w badanej grupie.

Co może pomóc

Przejrzyste zasady, przykłady użyteczności i możliwość kontroli wyników.

Sceptycy

ok. 13% użytkowników AI

Najniższe zaufanie i ocena korzyści, najwyższe obawy, najrzadsze korzystanie. Nadal są to użytkownicy AI.

Co może pomóc

Rzetelna wiedza o ograniczeniach AI i stopniowe oswajanie – bez presji.

Nazwy profili są umowne. Wskazówki „Co może pomóc” to interpretacja praktyczna – ich skuteczności badanie nie testowało.

Trzy środowiska, 1082 badane osoby

Wskaźnik	Biznes	Pracownicy naukowi	Studenci
Badani (dobór próby)	450 · panel	182 · kula śnieżna	450 · panel
Korzystający z AI	77,3%	95,1%	93,3%
Zaufanie do AI (1–7)*	4,37	3,96	4,34
Ocena korzyści (1–7)*	4,66	4,62	4,85
Obawy (1–7)**	5,16	5,28	5,05
Korzyści a zaufanie (r)	+0,60	+0,57	+0,59
Obawy a zaufanie (r)	−0,09 (nieistotna)	−0,31	−0,08 (nieistotna)

Korzystanie to nie zaufanie

Zaufanie było umiarkowane mimo powszechnego korzystania z AI.

Wspólny punkt: korzyści

W każdej grupie zaufanie najsilniej wiązało się z oceną korzyści.

Różna rola obaw

Istotny związek obaw z niższym zaufaniem wystąpił tylko wśród naukowców.

Próby dobrano różnymi metodami, a różnic nie testowano statystycznie – zestawienie jest orientacyjne. * użytkownicy AI; ** wszyscy badani; r – korelacja Pearsona.

10 Co mogą zrobić uczelnie i instytucje naukowe?

Rekomendujemy wspieranie korzystania z AI przez jasne zasady i możliwość weryfikacji wyników.

1 Określ zasady używania AI

Ustal jasno odpowiedzialność użytkownika, jawność korzystania z AI, ochronę danych i zgodność z normami naukowymi.

2 Wspieraj zastosowania o realnej wartości

Pokazuj konkretne użycia: analizę danych, pracę z tekstem, przeglądy literatury, dokumentację.

3 Traktuj krytyczność wobec AI jako zasób

Włącz krytyczną ocenę narzędzi AI do kształcenia i kultury naukowej.

4 Ucz krytycznej oceny AI, nie tylko obsługi

Szkolenia powinny obejmować weryfikację wyników, ograniczenia narzędzi i zasady odpowiedzialnego stosowania.

Wskazówki są praktyczną interpretacją wyników – ich skuteczności badanie nie testowało.

11 Co mogą zrobić pracownicy naukowi?

Właściwe jest zaufanie warunkowe i skalibrowane – dopasowane do możliwości i ograniczeń narzędzia oraz ryzyka konkretnego zadania.

1 Szukaj zastosowań, które realnie usprawniają pracę

Przeglądy literatury, transkrypcje, szkice tekstów, analiza danych.

2 Zachowaj nawyk weryfikacji

Sprawdzaj fakty i źródła; odpowiedzialność za wykorzystane treści pozostaje po stronie badacza.

3 Nie utożsamiaj częstego korzystania z zaufaniem

Korzystanie z AI i zaufanie do niej to dwie różne rzeczy.

4 Włącz refleksję nad AI do dydaktyki

Rozmawiaj ze studentami o ograniczeniach AI, własności intelektualnej i jawności jej użycia.

Wskazówki są praktyczną interpretacją wyników – ich skuteczności badanie nie testowało.

12 Zakończenie: kontynuacja badań

Zgromadzony materiał pozwala przejść od pytania „czy ufamy AI?” do pytania: „dlaczego, kiedy i w jakich warunkach ufamy AI?”. Na nim chcemy oprzeć kolejny etap badań.

Co wnosi badanie

- Obejmuje trzy środowiska – biznes, naukę i studentów – łącznie 1082 badane osoby, z tym samym kwestionariuszem
- Pokazuje, że korzystanie z AI nie oznacza automatycznie wysokiego zaufania
- Podważa prosty podział na „zwolenników” i „przeciwników” AI: w profilach Entuzjastów, Pragmatyków i Sceptyków (o różnym układzie postaw w każdym środowisku) wysokie zaufanie może współistnieć z wysokimi obawami, a sceptycyzm nie musi oznaczać rezygnacji z AI
- Przekłada wyniki na odrębne rekomendacje dla przedsiębiorców, menedżerów, uczelni, pracowników naukowych i studentów

Kierunki dalszych badań

1. Kultura organizacyjna zaufania w uczelniach – rozwój modelu MITrust w kierunku MITrust-AI
2. Technostres związany z AI w pracy naukowej i dydaktycznej
3. Zintegrowany model relacji pracowników naukowych z AI
4. Porównanie środowisk naukowego, biznesowego i studenckiego
5. Weryfikacja modelu w wybranych krajach Europy

13 Zespół projektowy

dr hab. Monika Różycka, MBA
Kierownik projektu · Uniwersytet Szczeciński

ks. dr hab. prof. Grzegorz Chojnacki
Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II

dr hab. prof. US Katarzyna Kozioł-Nadolna
Uniwersytet Szczeciński

prof. dr hab. Dominika Latusek-Jurczak
Akademia Leona Koźmińskiego

dr Wojciech Leoński
Uniwersytet Szczeciński

dr Konrad Maj
Uniwersytet SWPS

dr inż. Ireneusz Miciuła
Uniwersytet Szczeciński

dr Anna Pikos
Akademia Leona Koźmińskiego

dr hab. prof. US Adam Stecyk
Uniwersytet Szczeciński

dr hab. prof. US Katarzyna Szopik-Depczyńska
Uniwersytet Szczeciński

dr hab. prof. US Joanna Wiśniewska
Uniwersytet Szczeciński

Analizy statystyczne: dr hab. prof. US Adam Stecyk, dr Rafał Czyżycki. Konsultacja statystyczna: dr inż. Ireneusz Miciuła, dr Ewa Putek-Szeląg; wsparcie: Marta Formela.

Nota metodologiczna

Próba i realizacja

- Ankieta internetowa (CAWI), 9.12.2025–25.02.2026; dobór metodą kuli śnieżnej przez sieci kontaktów akademickich.
- Pracownicy naukowi polskich uczelni: N = 182, w tym 173 użytkowników AI.
- Struktura: 59,3% kobiet; najliczniej osoby w wieku 45–54 lata (36,3%) i doktorzy (45,6%); dominują nauki społeczne (55,5%).
- Badanie zaopiniowane pozytywnie przez Komisję ds. Stosowania Standardów Etycznych w Badaniach Naukowych US (uchwała nr 5/2025).

Rzetelność wskaźników (α Cronbacha)

Zaufanie do AI 0,802 · korzyści 0,880 · obawy 0,888 · pozytywna postawa 0,918 – dobra lub wysoka spójność wewnętrzna wszystkich wskaźników. Nie jest to jednak samodzielny dowód trafności ani jednowymiarowości wskaźników.

Ograniczenia

- Dobór nielosowy – wyniki opisują badaną grupę, nie wszystkich pracowników naukowych w Polsce.
- Wyniki to deklaracje, a nie obserwacja zachowań.
- Badanie jednorazowe pokazuje współwystępowanie, nie przyczyny.

Zalecany sposób cytowania: Uniwersytet Szczeciński. (2026). Raport i rekomendacje dla pracowników naukowych w Polsce w kontekście zaufania do sztucznej inteligencji. Postawy pracowników naukowych wobec AI. https://zaufanie.ai

Strona projektu: https://zaufanie.ai